

STICHTING JENNY & LUC PEIRE

DE JUDESTRAAT 64
B-8300 KNOKKE-DORP

BULLETIN 10 - JULI 2012

Beeldend kunstenaar **Luc Peire** (*Brugge 1916 – †Parijs 1994) evolueerde vanuit het expressionisme (in het zog van Constant Permeke) over een persoonlijke reductie en stilering van de menselijke figuur (tijdens de jaren '50) naar een voorstelling van de mens als spiritueel wezen, gesymboliseerd in de verticale beweging en gesitueerd in een uitgebalanceerde ruimte. Zo groeide Peire internationaal uit tot de meester van het abstract verticalisme.

Voor deze ontwikkeling was de artistieke dialoog met figuren als Eduardo Westerdahl, Alberto Sartoris, Josep Maria Subirachs, Michel Seuphor, Leo Breuer, Henri Chopin en Mathias Goeritz cruciaal.

Met de zwart-wit-graphie' als persoonlijke kunstvorm bereikte Luc Peire de essentie van zijn doorgedreven verticalisme. Hij paste dit model van geritmeerde 'optical art' toe in zijn drie spiegel-environments (1967, 1968, 1973) waarin hij in uiterste consequentie de climax van zijn artistieke streven bereikte: het oneindige (*l'infini*) en de ruimte (*l'espace*).

Peires wil tot samenwerking met andere kunstenaars, architecten en urbanisten leidde tot heel wat integratieprojecten in België en Frankrijk.

De artistieke carrière van Luc Peire volgde een internationaal parcours. Daarover getuigde de echtgenote van de kunstenaar, Jenny Peire-Verbruggen, in haar dagboeknotities *De ateliers van Luc Peire*, postuum in 2001 uitgegeven door Ludion (Gent-Amsterdam) en geannoteerd door Marc Peire.

In juli 2003 stelde *Atelier Luc Peire - Stichting Jenny & Luc Peire* het atelier van de kunstenaar te Knokke (België) open voor het publiek.

Atelier Luc Peire – Stichting Jenny & Luc Peire, door de kunstenaar zelf bij testament opgericht, heeft tot doel het oeuvre van Luc Peire voor een zo ruim mogelijk publiek open te stellen en zijn leef- en werkmilieu in stand te houden.

De Stichting is gevestigd in de De Judestraat 64 te B-8300 Knokke-Dorp, waar zij beschikt over het atelier, de bungalow en de tuin van Jenny en Luc Peire. Ze richtte er ook een functionele nieuwbouw op als 'kluis' voor de werken van Luc Peire met een kleine tentoonstellingsruimte, ontworpen door de architecten De Bruycker-De Brock. Voor het tentoonstellen van Peires sleutelwerk *Environnement I* uit de Collectie van de Vlaamse Gemeenschap, werd de tuin uitgebreid en is door hetzelfde architectenduo een 'tuinkamer' ontworpen.

Het archief van de Stichting verzamelt en bewaart alle gegevens en materiaal over Luc Peire, zijn oeuvre, zijn artistieke en familiale omgeving.

Bezoek na afspraak.

conservator@lucpeire.com

De Judestraat 64 - B-8300 Knokke-Dorp

Bezoek de vernieuwde website www.lucpeire.com

Cover: Tuinkamer (2011) met *Environnement I* van Luc Peire. Foto: Kim Zwarts

BELANGRIJKE MEDEDELING! VANAF 2013 BULLETIN ENKEL ELEKTRONISCH

Vanaf 2013 verschijnt het jaarlijks bulletin van de Stichting Jenny & Luc Peire niet meer in gedrukte editie, maar enkel elektronisch op de vernieuwde website www.lucpeire.com.

De websitebezoeker vindt er ook de 10 verschenen bulletins (tussen 2003 en 2012) terug.

Wenst u verder op de hoogte te blijven van de nieuwsberichten en komende activiteiten van de Stichting Jenny & Luc Peire, stuur dan uw mailadres naar conservator@lucpeire.com.

INHOUD

Terugblik vernissage zomertentoonstelling 2011	4
De bungalow van Luc Peire te Knokke (<i>Marc Dubois & Marc Peire</i>)	6
Luc Peire en Ivo Michiels (<i>Marc Peire</i>)	9
Addenda Luc Peire. Catalogue Raisonné of the Oil Paintings (Lannoo, Tielt, 2005)	
Addenda & Errata Catalogue Raisonné	15
Addenda Biografie & Bibliografie Luc Peire (zie Franstalige versie)	
Addenda & Errata Exposities Luc Peire (zie Franstalige versie)	
Addenda Veilingen olieverfwerken Luc Peire (zie Franstalige versie)	
Dichteres Delphine Lecompte in de Stichting Luc Peire	16
Errata bulletins	16

Open Monumentendag Vlaanderen 2012

Foto: Kristien Daem

Op zondag 9 september 2012 zet de Stichting Luc Peire haar deuren open tijdens Open Monumentendag Vlaanderen.

In overleg met het Lokaal Comité Knokke-Heist van OMD en in het kader van het passende thema 'Muziek, Woord en Beeld', presenteert de Stichting een programma gerelateerd aan de kunst van Luc Peire en aan *Environnement I* dat de bezoeker in de Tuinkamer kan betreden.

De beeldende kunst van Luc Peire, de poëzie van voordrachtkunstenaar Wouter M. Hessels en de experimentele blokfluitmuziek van Marc Peire zullen die dag in een unieke en attractieve symbiose gepresenteerd worden onder het motto 'Verticaal ritme'.

Openingsuren: van 10 tot 18 uur, met doorlopende gidsbeurten.

Performance Wouter M. Hessels en Marc Peire: om 11, 14 en 16 uur.

Terugblik VERNISSAGE ZOMERTENTOONSTELLING 2011 Openstelling Tuinkamer 'Luc Peire'

**'Wat niet meer lijkt dan een eenvoudige kamer, toveren de architecten om tot een schrijn
waar Peires Environnement de krans krijgt die het verdient'
(Koen Van Synghel, De Standaard, 03-04.09.2011)**

Foto: Anneke Peire

Op zaterdag 25 juni 2011 werd in de Stichting de zomertentoonstelling *Luc Peire – Mathias Goeritz / Kim Zwarts & Tuinkamer 'Luc Peire'* plechtig geopend.

Het talrijk opgekomen publiek luisterde met volle aandacht naar de openingstoespraak van architect Marc Dubois, gastcurator van de tentoonstelling. Daarin werd de bijzondere relatie tussen Luc Peire en de Mexicaanse kunstenaar Mathias Goeritz belicht. Ook de link met het werk van fotograaf Kim Zwarts, die zijn opnames van de kunst van Mathias Goeritz en van de architectuur van Luis Barragán in de Stichting tentoonstelde, vormde een boeiend thema in Dubois' uiteenzetting.

Tuinkamer (2011) met *Environnement I* van Luc Peire.

Foto: Kim Zwarts

Aansluitend brachten voordrachtskunstenaar-dichter Wouter M. Hessels en blokfluitist-componist Marc Peire een bijzondere hommage aan Luc Peires spiegelenvironnement met twee muziek-woord creaties: *Environnement* (2007) en *Environnement II* (2011).

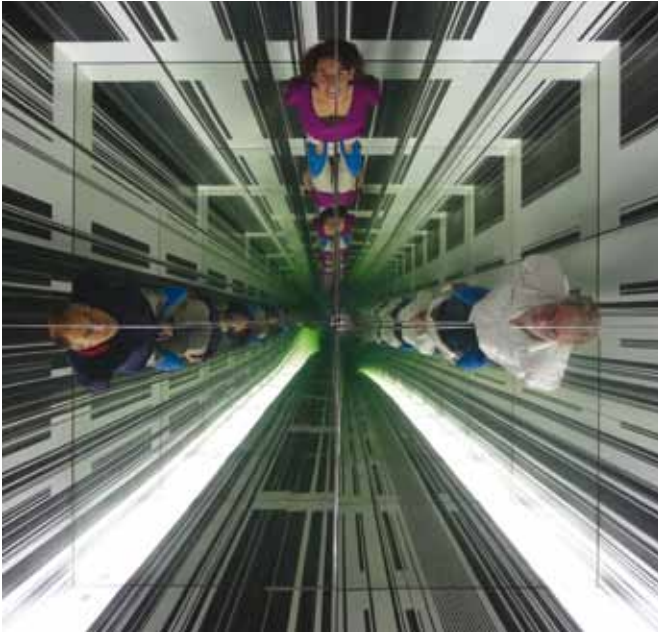
Voor Luc Peires kunst droeg Wouter M. Hessels zijn gedicht *Verticaliteit* uit 1999 voor en voor de nieuwe Tuinkamer, de speciaal voor die gelegenheid geschreven poëzie, *2011, A Space Odyssey*.

Bezoekers en pers loofden de sublieme integratie van de nieuwgebouwde tuinkamer 'Luc Peire' van het architectenduo De Bruycker-De Brock in de totaliteit van de site.

De '*Environnement*ervaring' van Peires sleutelwerk uit 1967 blijft fascineren en gaf tijdens de tentoonstellingsmaanden aanleiding tot speciale poëtische en fotografische creaties.

Kunstliefhebber Mark Makelberge, leerling aan

de muziekacademie te Blankenberge, stuurde een prachtige muzikaal geïnspireerde foto en een gedicht waarin het contrastelement van de spiegelkamer speciale aandacht krijgt.

“Gespiegeld Verticalisme ...

Verdwijnen,
Historie.
Opstaan,
Toekomst.
Leven en dood.
Dood en leven.
Eindeloos en eindigheid,
Eindigheid en eeuwigheid.
Ik – de ander,
De ander – ik.
Een ander ik ?
Wit – zwart !
Zwart – wit !
Hoop – verlangen – rustpunt,
Gisteren en Morgen:
LEVEN !”

(Mark Makelberge)

DE BUNGALOW VAN LUC PEIRE TE KNOKKE

Marc Dubois & Marc Peire

Deze bijdrage vormt het sluitstuk van de locatiebeschrijving van de Stichting Jenny & Luc Peire te Knokke. In Bulletin 1 (2003) beschrijft Marc Dubois uitgebreid de nieuwbouw ('Kluis Peire'), atelier en tuin. In Bulletin 8 (2010) verscheen van zijn hand een tekst over de 'Tuinkamer'.

De intense samenwerking tussen kunstenaar Luc Peire, interieurarchitect Fred Sandra en bouwcoördinator Roland De Brock krijgt gestalte in de bungalow naast het atelier. Een treffend voorbeeld van moderne bouw- en interieurvisie uit de vroege jaren '60.

De biografie van Fred Sandra toont aan dat het niet bij dit ene artistieke samenwerkingsproject is gebleven.

Sinds hun vestiging te Parijs in 1959 waren voor Luc en Jenny Peire de zomermaanden gelijk aan een verblijf in Knokke.

In 1947 werd in de tuin van de woning in de De Judestraat, die eigendom was geweest van de ouders van Jenny, een atelier opgetrokken met rudimentaire materialen. Het is voor Peire een plek gebleven voor intense arbeid en een ontvangstruimte voor vele artistieke en kunstminnende vrienden.

In 1963¹ kan Peire van de buren een stuk grond van 63 m² aanschaffen (tegen een betaling waarvan het doek *La Foule* (1954, CR 600) ook deel uitmaakte²). Het perceel sluit aan bij zijn atelier, wat toeliet een ruimere verblijfsaccommodatie te creëren, een kleine bungalow.

Het uiteindelijke ontwerpplan wordt getekend door Fred Sandra (1934-2000). Voor de uitvoering doet Peire een beroep op vriend en bouwcoördinator Roland De Brock uit Knokke. Roland De Brock, thans voorzitter van de Stichting Jenny & Luc Peire, leerde Luc Peire kennen in 1957. De correspondentie van Luc Peire (vanuit Parijs) naar Roland De Brock informeert ons vrij gedetailleerd over opties en keuzes tijdens de bouwfase. We verwijzen hiervoor naar de bijdrage van Marc Peire in de Franstalige versie van dit bulletin.

Rond half juni 1964 betrekken Jenny en Luc Peire voor het eerst hun nieuwe zomerverblijf.

Fred Sandra (1934-2000)

Fred Sandra studeert in 1956 met grote onderscheiding af aan het Sint-Lucasinstituut te Gent.

Als talentvol interieurarchitect begint hij zijn loopbaan in de ateliers van Houtindustrie De Coene & Cie te Kortrijk (de 'Kortrijkse Kunstwerkstede') en werkt er samen met o.a. Arthur Deleu, Pol Vandenbulcke en Philippe Neerman.

Het is dankzij Fred Sandra dat Luc Peire in 1967 in samenwerking met De Coene de mogelijke geboden wordt niet alleen zijn monumentale *Graphie LVII 'Europe'* (ILP 1026) te realiseren voor de 'Hallén' te Kortrijk, maar ook zijn eerste *Environnement* (ILP 777) op te bouwen, waarvan het idee, de eerste studies en de maquettes al waren ontstaan tijdens Peires verblijf in New York in 1965-66.³

05.1967. Fred Sandra (links) en Luc Peire bij de eerste montage van *Environnement I* bij Houtindustrie De Coene & Cie te Kortrijk.

Foto: Jenny Peire

¹ Het woonhuis 'Villa Lucia' aan de straatzijde was intussen gedeeltelijk verhuurd sinds de Peires in de lente van 1962 definitief in de rue Falguière te Parijs gevestigd waren.

² Marc Peire in: *De ateliers van Luc Peire*, Ludion, Gent-Amsterdam, 2001, p. 43, voetnoot 4

³ Jean Mil / Marc Peire, *Luc Peire's Environment*, Atelier Luc Peire – Stichting/Fondation Jenny & Luc Peire, Knokke, 2007

In datzelfde jaar 1967 richt Sandra samen met Roland De Brock een eigen ontwerp bureau *Interiorburo Fred Sandra* op te Knokke en werkt in dit verband intens samen met *Coördinatieburo Roland De Brock*. Sandra's vriendschap met Luc Peire en Roland De Brock resulteert in het Gesamtprojekt Bank J. van Breda & Co te Borgerhout-Antwerpen (Plantijn Moretuslei 295) waarvoor Peire zijn eerste echte integratiewerk *Muur Relief 68* realiseerde.

De solotentoonstelling *Luc Peire. Gavina prijs / XXXIVe Biennale van Venetië* in Studio Exagon (Studio voor hedendaagse kunstvormen) te Knokke (27.06-14.09.1969) is één van de spraakmakende ge-coördineerde samenwerkingsprojecten tussen de beide Knokse bureaus.

Samen met Hubert Sap en Boudewijn Delaere staat Fred Sandra in 1968 in voor de eerste editie Biennale 'Interieur' (Kortrijk). Tot in 1986 blijft hij er de artistieke begeleider van.

In 1985 richt Sandra de Kunststichting 'Het Kanaal' op, samen met beeldhouwer Paul Van Rafelghem.

Onder de vele artistieke activiteiten van Fred Sandra zij nog vermeld: Biennale 'Classic' (Kortrijk, vanaf 1985), Retrospectieve De Coene in het Bouwcentrum Pottelberg te Kortrijk (1996). En onder Sandra's realisaties vermelden we: inrichting SintJanshospitaal in Brugge, inrichting Kortrijkse Hallen, Stadhuizen (Kortrijk, Oostende, Deurne, Merksem), Casino's (Knokke, Chaudfontaine, Middelkerke), koninklijke paleizen van Faisal en Ibn Saud in Saoedi-Arabië, hotels, restaurants, dansings, ontwerp van diverse meubelen, privé-opdrachten met in het bijzonder het appartement De Brock – Pauwels te Duinbergen, de bungalow van Luc Peire te Knokke en de woning Jef Allewaert – Jo Byttebier te Damme.

Zoals de biografie aangeeft, heeft het verhaal van Sandra te maken met **Houtindustrie De Coene & Cie** uit Kortrijk. Na Wereldoorlog II maakte het bedrijf een moeilijke periode door, maar in de jaren '50 kende het een ware heropleving.⁴ De Coene kwam in 1954 van het Amerikaanse meubelbedrijf Knoll het exclusief Benelux-licentierecht voor het vervaardigen en het verkopen van de Knoll-collectie. Samen met Herman Miller bepaalde Knoll de nieuwe richting van het moderne design met ontwerpers als Florence Knoll, Harry Bertoia, Eero Saarinen en Ludwig Mies van der Rohe. Design dat in eerste instantie een plaats kreeg in publieke gebouwen, infiltreerde geleidelijk in de woning. De Coene kreeg een Europese faam voor haar vakmanschap bij het uitvoeren van totaalprojecten, zoals de Bijenkorf in Rotterdam van Marcel Breuer. Daarnaast had De Coene ook een afdeling voor houten gelijmde spanten.

Tijdens de jaren '50 investeerde het bedrijf sterk in de uitbouw van een ontwerp bureau waar jonge vormgevers als Philippe Neerman, Willy Nel en Fred Sandra zich met volle ambitie konden ontwikkelen. Het designerteam van De Coene legde zich toe op meubilair, totaalinrichtingen en ook op architectuur. Vergeten wij niet dat in de jaren 1955-1958, de periode vóór het grote feest van de Expo in Brussel, een grote dynamiek aanwezig was om het hedendaagse te omarmen.

De verwantschap tussen actuele kunst en eigentijds design was het thema van de spraakmakende tentoonstelling **Vormen van Heden/Esthétique d'aujourd'hui** die van 8 juni tot 1 juli 1957 te zien was in het Gemeentelijk Casino van Knokke. De initiatiefnemers waren Karel N. Elnó (1920-1993) en Luc Peire.⁵ Met vele dagbladartikels en lezingen in geheel Vlaanderen was Elnó (pseudoniem voor Karel Horemans) de vurigste verdediger van het eigentijds interieur en meubel. De foto's van de expositie tonen hoe kunst en designmeubelen, die o.a. door De Coene werden geproduceerd, op een subtiel wijze bij elkaar werden gebracht. Het is in deze expositie dat Peires werk *Barcelona* (1957, CR 669) – de titel refereert aan de *Barcelona Chair* (1929) van Ludwig Mies van der Rohe op deze tentoonstelling – niet tegen een wand maar los in de ruimte werd opgehangen. Een ongebruikelijke presentatiewijze die in feite de essentie van het werk van Peire beklemtoonde: de persoonlijke visualisering van de ruimte.

Roland De Brock, beïndrukt door deze tentoonstelling, leerde toen Luc Peire kennen. Hij bracht later de kunstenaar in contact met Fred Sandra, die in 1963 het plan teken voor de bungalow te Knokke.

⁴ Frank Herman (red.), *Kortrijkse Kunstwerkstede Gebroeders De Coene – 80 jaar ambacht en industrie: meubelen, interieurs, architectuur*, Kortrijk, 2006

⁵ Karina Van Herck & Tom Avermaete (red.), *Wonen in welvaart: woningbouw en wooncultuur in Vlaanderen 1948-1973*, 010 & VAI/CVAa, Rotterdam-Antwerpen, 2007. Zie ook: Fredie Floré, *Design Criticism and Social Responsibility: The Flemish Design Critic K.-I. Elnó (1920-1993)* [in: *Writing Design Words and Objects*, Edited by Grace Lees-Maffei, pp. 33-45], Berg, London / New York, 2012, pp. 36-37

Zoals in de biografie wordt vermeld, zal met Fred Sandra als grote drijfkracht, de band tussen De Coene en Peire later in de jaren '60 verstevigd worden en resulteren in ware artistieke hoogtepunten.

Qua **concept en uitwerking** weerspiegelt de bungalow perfect Sandra's visie, nl. een constructief functionele esthetiek subliem geënt op het artistieke credo van Peire: ruimte, licht, soberheid.

Foto: Kristien Daem (2003)

Foto: Marc Peire (2003)

In plaats van elke m² interieur te maken, voorziet Sandra aan de zuidkant een kleine binnenpatio met een stenen bevoering om voldoende daglicht te introduceren. Het idee van een atrium, een ingesloten buitenruimte in de woning, was trouwens een geliefd thema in de villabouw van de jaren '50 en '60. De plaatsing van de ramen tussen de muren, van vloer tot plafond, al dan niet verwerkt als schuifdeur, is een aspect van de moderne architectonische compositie. De opvatting van raam als opening in de muur met massa er rond, wordt hierdoor volledig verlaten.

De baksteenmuren van de patio zijn wit geschilderd, enkel de verticale muur in het interieur tussen de twee patioramen behoudt de gele kleur van de steen. Een bewuste beslissing, aangezien het beklemtonen van de verticaliteit ook een wezenlijk bestanddeel vormt van Peires oeuvre. Het is ook niet toevallig dat Peire juist tegen deze baksteenwand zijn semitransparante *Groupe Lumino-Tours* zal plaatsen.

Sandra kiest voor een fluïde, moderne ruimte. De patio vormt visueel één geheel met de slaap-, eet- en zitruimte. De halfopen keukenbar in witte formica, die haar daglicht rechtstreeks van bovenuit vangt, sluit perfect aan bij die eenheidsgedachte.

Onopvallend maakt de toegangsdeur tot de achterliggende badkamer met toilet deel uit van de vlakke witte kastenwand. De bewuste geborgenheid van het sanitair contrasteert sterk maar passend met de open sfeer van het totale woonconcept. Binnenin voeren de vloer van zwarte leigetegels en de met donkere houtplaten (wenge) bezette wanden een aangename dialoog met de blanke marmerbekleding van de badzijde.

Gezien de reeds vermelde expositie van 1957 is het evident dat Peire kiest voor **eigentijds meubilair**. Hij kocht twee 'Tonneau'-stoelen, ontworpen door de Franse designer Pierre Guariche (1926-1995) in de jaren '50, geproduceerd door Steiner. Ze stonden vroeger in Peires opeenvolgende ateliers te Parijs. De blauwe draaiende 'zwaan'-stoelen, een ontwerp van de Deen Arne Jacobsen uit 1957/58, in combinatie met de ronde tafel, leveren binnen het totaalbeeld een zachte vorm- en kleurencombinatie. Voor de zithoek bij het raam van de patio kocht Peire ook twee Loungefauteuils met poef van gevlochten rotan. Vermoedelijk kocht Luc Peire ze bij Topmouton in Proven, één van de grote invoerders van designmeubilair in Vlaanderen. Deze 'Wicker Easy Chair' is een creatie uit 1961 van de Deense ontwerpster Nanna Ditzel (1923-2005). Het bedrijf R. Wengler uit Kopenhagen bracht ze in productie. Ditzel had vooral naam gemaakt met haar rieten hangzetel uit 1958, geproduceerd door het Italiaanse bedrijf Pierantonio Bonacina.⁶

⁶ 'Rieten meubelen waren vrij populair in Denemarken vanaf de jaren dertig tot midden jaren zestig. Rieten meubelen hebben, ondanks het weinig prelatieuzen en goedkoop materiaal, een kostbaar karakter gezien het in Denemarken altijd gaat om ambachtelijk handwerk.' (Gilberte Claes / Galleriet, e-mail aan Marc Dubois, 14.04.2012). Met dank ook aan Charlotte van Wijk (TU Delft) voor de deskundige informatie.

Ook buiten Denemarken kent het gebruik van riet en rotan voor meubilair een lange traditie. In 1950 ontwierp de befaamde Italiaanse architect Franco Albini zijn 'Gala'- en 'Margherita'-zetels, uitgevoerd door Vittorio Bonacina. Ook Giovanni Travasa maakte in 1966 een zetel voor dit bedrijf.

Aan de muur hangt *Golgotha*, een kunstwerk in gesoldeerd metaal van de Amerikaan Harold Cousins (1916-1992). Ook deze kunstenaar nam in 1957 succesvol deel aan de bovenvermelde tentoonstelling *Vormen van Heden/Esthétique d'aujourd'hui*. Op een sokkel voor het grote raam naar de tuin staat een vrij imposante zwarte geometrische sculptuur van Natalino Andolfatto (1933). Primitieve kunst door Peire meegebracht uit Belgisch-Kongo (1952-53), kleinere sculpturen van Josep María Subirachs (1927) en van Ferdinand Vonck (1921) uit de jaren '50 en begin jaren '60 en enkele werken van Luc Peire zelf, waaronder *Graphie XXII* (ILP 575) uit 1958, roepen mede de tijdsgeest op binnen het ruimtelijk en helder interieur van dit zomerverblijf.

**'Weet dat ik uw tekst en je belangstelling voor mijn werk ten zeerste op prijs stel en ik een zekere fierheid heb over uw stuk in de Tafelronde.
Het is een van de stukken waar ik het meest van hou'**

LUC PEIRE & IVO MICHIELS

Marc Peire

Hoe reageerde Luc Peire op het werk van Ivo Michiels?

Met deze vraag nam Marc Peire de correspondentie door in het Michiels-archief van het AMVC Letterenhuis te Antwerpen (in deze bijdrage afgekort als MALA).

Het antwoord: geen verheven literatuurkritiek, wel de eerlijke appreciatie voor de doordachte kunstrecensies van de schrijver en lof voor het vernieuwend literair werk.

Gerelateerd aan zijn eigen artistieke visie van dat moment (medio jaren '50), prijst Luc Peire in de eerste plaats Michiels' beeldrijke schrijfwijze en taalschoonheid.

Na een parallelle zoektocht naar de essentie van een specifieke taal en inhoud, eindigen schilder en schrijver hun briefwisseling. De kunst van beiden laat zich vanaf dan sterk vergelijken.

Jaren '50. Ivo Michiels bij
Luc Peires doek *La Figure rouge*
(1954, CR 599)

Foto: Copyright 2011 Sigrid
Bousset – De Bezige Bij

De correspondentie van Luc Peire (1916 – 1994) met de Vlaamse auteur Ivo Michiels (1923), deel uitmakend van het MALA¹, geeft een duidelijk beeld van Peires appreciatie van Michiels' kunstkritisch, filmisch en literair oeuvre.

Een nader onderzoek hiervan levert een complementaire bijdrage aan het artikel *Ivo Michiels & Luc Peire* van Yves T'Sjoen en Bart Nuyens in bulletin 9 van de Stichting Jenny & Luc Peire (Nederlandstalige versie, 06.2011, pp. 10-12).

Dat de beeldende kunst van de jaren '50 en in het bijzonder het organisch abstraherende en formele karakter van Peires oeuvre op Michiels' *'geleidelijke zoektocht naar experiment en vernieuwing'* een invloed heeft uitgeoefend, is door de twee auteurs duidelijk aangetoond.

Ivo Michiels zelf is er altijd stellig van overtuigd geweest dat de plastische kunsten een ingrijpende invloed op zijn werk hebben uitgeoefend: *'Maar verder was de plastische kunst de wegbereider voor de literatuur, eerder dan omgekeerd. Ik heb alles geleerd, gekregen, gevoeld en ervaren via de plastische kunst.'*²

¹ De Luc Peire-correspondentie in het Michiels-archief van het AMVC Letterenhuis te Antwerpen (MALA) bevat 33 stuks (te dateren tussen 15.04.1954 en 22.09.1959): 2 folders; 7 brieven in manuscript; 12 brieven in typoscript gesigneerd; 2 doorslagen (antwoord Ivo Michiels); 10 briefkaarten in manuscript. Aanvullend: het correspondentie-archief van de Stichting JLP te Knokke bewaart 1 brief van Ivo Michiels aan Luc Peire (manuscript, s.l., 20.08.1961)

² Sigrid Bousset, *Meer dan ik mij herinner / Gesprekken met Ivo Michiels*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2011, p.135

De toenmalige relatie Michiels-Peire blijft relevant voor de algemene verklaring die Jean-Marie Maes geeft op dit punt: *'De overeenkomst ligt in het feit dat de schilder en de schrijver, Michiels, een vergelijkbare mentaliteit hebben, in een parallele atmosfeer creëren: beiden werken met vormen, herscheppen het ruwe materiaal.'*³

Medio jaren '50 was de auteur namelijk uiterst geboeid door het formele en het inhoudelijke proces dat zich in het oeuvre van Luc Peire voltrok: een geleidelijke overgang naar de non-figuratie en gelijktijdig naar het universele. De verschillende scherpzinnige kunstkritische analyses die hij toen in een meesterlijke stijl schreef voor Het Handelsblad, leveren daarvan het bewijs.⁴

Het bleef niet bij teksten voor de krant. Zijn *'Lezing gehouden bij de opening van de Luc Peire-expositie in 'Het Atelier' te Deurne op 10 maart 1956'* liet de auteur hetzelfde jaar publiceren in het Het Algemeen Cultureel Tijdschrift *'De Tafelronde'*⁵, waar hij redactiesecretaris van was. Deze tekst geldt als de kunstkritische synthese van een zich logisch ontwikkelend plastisch kunstenaar.

Zo'n 56 jaar later zal Ivo Michiels nog steeds zijn volle appreciatie voor Peires kunst mededelen: *'... het werk van Luc Peire uit die jaren staat mij nog duidelijk voor de geest en ook mijn waardering voor de evolutie daarin is niet getaand.'*⁶

De artistieke relaties van toen omschrijft hij als *'de feestelijke momenten van scheppen en vernieuwen.'*⁷

Kunstkritiek

Luc Peire trachtte heel wat critici en essayisten⁸ die zijn werk met ernst evalueerden en met inzicht en doordachtheid analyseerden, in een vriendschappelijke entourage te betrekken. Dit kan enerzijds verklaard worden vanuit zijn respect en waardering, anderzijds vanuit berekenende overwegingen ten gunste van eigen kunst en carrière.

Luc en Jenny Peire onderhielden deze vriendschappelijke relaties stevig. Ze vonden het hoogst waardevol dat naast een lezing of introductie, ook op brochures en in catalogi teksten of tekstfragmenten van befaamde essayisten, kunsthistorici en -critici (en daarbij aangevuld met een uitgebreide Luc Peire-bibliografie), de tentoonstellingen informatief en 'promotioneel' begeleidde.⁹

In deze context moet dan ook de 'dramatische' verlegenheid van Luc Peire tegenover Ivo Michiels begrepen worden, toen hij constateerde dat in de brochure bij de solotentoonstelling in Concertgebouw te Brugge (1958, expo 58/12) de naam Ivo Michiels niet opgenomen werd in de bibliografie. Peire maakt van deze gelegenheid gebruik om zijn volle waardering voor Michiels' gepubliceerde lezing in *De Tafelronde*¹⁰ neer te schrijven.

'Ik heb gisteren iets bestatigd dat me tegenover jou ten zeerste in verlegenheid breng[!] (...) Eerst gisteren te Dendermonde bij Merckx van Celbeton¹¹, ben ik tot de onthutsende bestatiging gekomen dat in de bibliographie-opgave, jou[w] stuk over mij in de Tafelronde niet vermeld staat. Ik kan nog mijn ogen niet geloven. Hierbij stuur ik je het model dat aan de drukker gegeven werd en ik begriep nog niet hoe dit er van tussen gevallen is (...) Weet dat ik uw tekst en je belangstelling voor mijn werk ten zeerste op prijs stel en ik een zekere fierheid heb over uw stuk in de Tafelronde. Het is een van de stukken waar ik het meest van hou, temeer dat ik het langs alle mogelijke kanten onderzocht had om er een stuk van over te nemen in deze brochure. Helaas was het niet mogelijk zodat het algemeen bleef.

*Ik ben er helemaal van uit mijn evenwicht gebracht. Het is nodig dat ik een mea culpa sla en hoop dat je mij deze nalatigheid in het nazien van deze drukkers fouten niet [euvell] zult duiden (...).*¹²

³ Jean-Marie Maes, *Ivo Michiels*, Grote ontmoetingen 19, B. Gottmer, Nijmegen / Orion, Brugge, 1978, p. 11

⁴ Jaargangen 1954, 1955, 1956, 1957

⁵ *De Tafelronde*, jg. 3[sic], nr. 2, Antwerpen, 05.1956, pp. 86-88

⁶ E-mail van Ivo Michiels aan Marc Peire, Re: *Brieven Luc Peire – Ivo Michiels archief Antwerpen*, 26.01.2012/10:27AM

⁷ *ibidem*

⁸ Zie daarvoor: Marc Peire, *Briefwisseling van Luc en Jenny Peire bewaard in het archief van de Stichting, Bulletin 3 Stichting Jenny & Luc Peire*, Knokke-Dorp, 07.2008, pp. 11-14

⁹ Zie daarvoor o.a. de tentoonstellingen Luc Peire: Brugge 1958 (expo 58/12), Parijs 1960 (expo 60/13), Brugge 1966 (expo 66/13), Parijs 1967 (expo 67/8), Venetië (expo 68/14), Bergamo (expo 70/1), Milaan (expo 71/24). De nummering bij de vernoemde tentoonstellingen verwijst naar de chronologisch opgestelde lijst *Exhibitions in: Marc Peire / Els Soetaert, Luc Peire. Catalogue Raisonné of the Oil Paintings*, Lannoo, Tielt, 2005, pp. 407-420

¹⁰ *De Tafelronde*, jg. 3[sic], nr. 2, Antwerpen, 05.1956, pp. 86-88

Al vroeger had Luc Peire lof geuit over het kunstkritische werk van Michiels. Zijn eerste betuiging schrijft hij neer in april 1954.¹³ De zeven jaar oudere kunstenaar voelt zich geroepen de kunstcriticus enkele wijze raadgevingen voor het vakgebied mee te geven.

'Insgelijks dank voor de exemplaren van "Het Handelsblad" met uw zeer merkwaardig artikel.¹⁴ Het heeft me genoegen gedaan het te lezen. Zonder in de literatuur te verzeilen is het in een zeer schone taal geschreven. Het doet me genoegen dat ge mijn werk begrijpt en zo naar waarde schat, en dit ondanks de aanvallen en ruggescommentaren, die toch door uw artikel enigszins doorschemeren.¹⁵ Piekeren en uitpluizen is een Vlaamse kwaal, laat er u niet door vangen en meeslepen, stap daar over, en vrijwaar uw enthousiasme in het leven en de dingen die uw leven verrijken. In het leven moet men bevestigen, en zijn vertrouwen en levenslust behouden, hij die aarzelt is verloren (...).

P.S. hou me op de hoogte van uw publicaties, die ik steeds met belangstelling volg (...).'

Peire laat niet na Michiels bij elke gelegenheid attentvol te danken: *'Echt hartelijk dank voor het schone artikel over onze groepstentoonstelling te Brussel (...).'*¹⁶

Film

Ivo Michiels en Luc Peire maakten voor het eerst met elkaar kennis op zaterdag 27 februari 1954, tijdens de vernissage van de tentoonstelling *Luc Peire* in zaal C.A.W. (Meir 75) te Antwerpen.¹⁷

De daaropvolgende briefwisseling zal blijven getuigen van wederzijdse interesse en vriendschap.

Luc en Jenny informeren Ivo Michiels over voorbijge en komende projecten, nodigen hem uit naar tentoonstellingen en voor een bezoek in Knokke.

De correspondentie schenkt ook informatie over het filmwerk van Jenny en Luc Peire zelf, waaronder de Subirachs-film (*de verweze[n]jking van "de vrouw van Putifar"*)¹⁸ gedraaid in de zomer van 1954 te Knokke en via de vader van Ivo Michiels bij Gevaert (Mortsel) ontwikkeld.

Peires ambitie voor het filmmedium¹⁹ blijkt duidelijk uit volgende briefpassage: *'Zo er tot hertoe nog niets ter ontwikkeling gekomen is, spruit dit voort uit het feit dat ik deez jaar nog niets gefilmd heb. Ik wacht eerst voldoende voorraad film te hebben om deze zomer dan weer een klein film[p]je te draaien. Ik ben dan ook vruchteloos op zoek naar een sterk gegeven, waarvoor een minimum acteurs en decor voor nodig is, en met het stomme beeld kan uitgedrukt worden. Hebt gij niets voor mij (...).'*²⁰

¹¹ Adolf Merckx stichtte de beweging Celbeton in juni 1957, gelokaliseerd in een Dendermonds café met zaaltje voor vernieuwende tentoonstellingen en voordrachten. Het nieuwe kunstencentrum werd op 21.07.1957 ingewijd. Zeer waarschijnlijk was Luc Peire op 21.09.1959 bij Adolf Merckx ter voorbereiding van zijn solotentoonstelling (Expo 59/4 S Dendermonde, 21st.10.06.11.1959). Ivo Michiels zal er de tentoonstelling inleiden. Het (identieke) bericht in *De Gentenaar* (22.10) en *De Standaard* (25.10) daarover sluit als volgt af: *'Het werk van Peire is het werk van een denkend mens. Met het spirituele als inzet gaat de schilder van inventie tot inventie en dat is het wonder, dat Ivo Michiels leidt tot de schijnbaar paradoxale uitspraak van het hart: "ik hou van dit werk".'*

¹² Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (manuscript, Knokke, 22.09.1959), MALA

¹³ Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (typoscript, Knokke, 15.04.1954), MALA

¹⁴ Ivo Michiels, Luc Peire: *Kunst der Synthese / Een hedentijdse en universele taal*, Het Handelsblad, Antwerpen 30.03.1954

¹⁵ Michiels reageert hier zonder specifieke vermelding o.a. op recensies over de solotentoonstelling Luc Peire in zaal C.A.W. te Antwerpen (expo 54/2, 27.02 - 11.03.1954) in *Gazet van Antwerpen* (03.03.1954) en in *Volksgazet* (04.03.1954).

¹⁶ Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (typoscript, Knokke, 11.02.1956), MALA

Het betreft de recensie: *Vier Jongeren in de Hoofdstad / Peire-Mara-Burssens-Subirachs*, Het Handelsblad, Antwerpen, 24.01.1956; naar aanleiding van de tentoonstelling in Galerie du Théâtre de Poche te Brussel (expo 56/1, 20.01-08.02.1956)

¹⁷ Af te leiden uit de dedicatio van Ivo Michiels op het boek *Spaans Capriccio* (Colibrant, Lier, 12.1952, genummerd exemplaar 58/300): *'Voor Jenny en Luc Peire / na onze sympathieke eerste kennismaking / 28.II.54'*; bewaard in het leeuwarderarchief Luc Peire, Stichting JLP, Knokke. Expo 54/2 S Antwerpen, 27.02 - 11.03.1954

¹⁸ Zo betiteld door Luc Peire in zijn brief aan Ivo Michiels (brief typoscript, Knokke, 29.09.1954, MALA). Jenny omschrijft deze kortfilm als *'het filmeke Subirachs'* (brief manuscript, s.l., s.d. [vermoedelijk: Knokke, 09.1955]), MALA. Voor verdere informatie zie ook: Jenny Peire-Verbruggen, *De ateliers van Luc Peire* (ingeleid en geannoteerd door Marc Peire), Ludion, Gent-Amsterdam, 2001, p. 43, voetnoot 8

¹⁹ *'Indien ik geen schilder was, zou ik films maken of architect worden. Film is hét expressiemiddel van onze tijd.'* zal Luc Peire later verklaren in: Ludo Bekkers, *Gesprek met Luc Peire*, Streven, jg. 19, nr. 11-12, Antwerpen, 08-09.1966, p. 1072. Jenny en Luc Peire maakten heel wat foto's en legden ook enkele reis- en tentoonstellingsmomenten op geluidloze 16 mm zwart-witfilms documentair vast. Zie daarvoor: Marc Peire, *Teksten bij kortfilms rond Luc Peire*, Archief JLP-Knokke, DVD2003-1a/b. Peires interesse voor de film en de 'Cinemawereld' uitte zich trouwens al duidelijk in 1951. De kunstenaar kreeg toen de gelegenheid om in de Knokse Cinema Monty (het voormalig Noordzeehotel van Huib Hoste) zijn 'Filmtypen' en 'Cinema-bezoekers' in *al fresco* aan te brengen. Zie: Marc Peire, *Fresco*, Bulletin 7, Stichting/Fondation Jenny & Luc Peire, Knokke-Dorp, 07.2009, p.11

De grote belangstelling en de sympathie voor en het medeleven met Michiels' filmproject *Meeuwen sterven in de haven* (1955) die in de correspondentie tot uiting komen, kunnen ongetwijfeld mede vanuit deze affiniteit verklaard worden.

Luc Peire laat ook niet na de film in de Franse hoofdstad aan te prijzen: *'Te Parijs heb ik aan Guy Bernard²¹ over de film gesproken. Hij scheen er grote belangstelling voor te hebben en zou er voor zorgen dat die te Parijs vertoond werd (...)*²²

De Tafelronde

Ook Interesse vanwege Luc Peire voor het in 1953 opgerichte tijdschrift De Tafelronde.

Toch spaart Peire zijn kritische bespiegelingen niet bij het lezen van bepaalde artikels: *'Een paar dagen geleden kreeg ik "De Tafelronde". Het is een interessant nummer. Alles bijeen genomen, ik heb nu drie nummers, is het een zeer merkwaardig tijdschrift. Gelukkig voor P. Van Ostaïjen dat hij klaarder gezien heeft in poëzie dan in zijn kunstkritiek.²³ Nu men dit leest is het zeer pover en weinig plastisch[sh] aanvoelen. Hij zit naast de kwestie (...)*²⁴

In dezelfde brief geeft Luc Peire ook zijn bevindingen weer over Michiels' literaire bijdragen in hetzelfde nummer²⁵ en hij reageert kritisch op een misvatting van Piet Serneels over zijn Kongolees werk: *'Uw "Journal Brut" is zeer schoon. Bijzonder de taal is schoon, en dit is het belangrijkste. "Cinématographie instantanée" vind ik buitengewoon aardig. P. Serneels, die ik niet ken, heeft in zijn artikel over Jespers,²⁶ ook mij er bij gesleurd, hoewel ik de overrompelende kracht mis om de tropen te suggereren. Indien hij daarmee het aantal bedoel[t] zou ik hem kunnen gerust stellen dat ik nooit zal trachten op dit gebied met wie ook te wedijveren en zeker met F. Jespers niet. Anderzijds ligt het geensinds in mijn bedoeling de tropen te suggereren, wat op zichzelf anecdotiek is. Hoe kan hij Jespers er dan van vrij pleiten, of komt het er alleen op aan dat het geen "Banale" anecdotiek is (...)*.

Ook hier ziet Luc Peire de mogelijkheid om zijn naam via De Tafelronde te promoten: *'Inliggend zend ik u een bespreking van het boek van Westerdahl van de hand van Dr M. Van Houtrve; krijgt ge dit in de Tafelronde geplaatst? (...)*²⁷

Later volgt lof: *'Dank voor "De Tafel Ronde". Het Van Go[g]h nummer²⁸ is een prachtige bundel. Ook het ander nummer²⁹ is zeer goed. (...) Laat me tijdig weten wanneer ik mijn abonnement moet vernieuwen (...)*³⁰

En in juli 1955 klinkt nog een verzoek: *'Is er geen belangstelling bij De Tafelronde om eens een studie van mijn werk in hun tijdschrift op te nemen? Deze tentoonstelling³¹ zou daartoe wellicht een aanleiding kunnen zijn (...)*³²

Niet een studie, maar Michiels' eerder vernoemde *'Lezing gehouden bij de opening van de Luc Peire-expositie in 'Het Atelier' te Deurne op 10 maart 1956'* verschijnt in het mei-nummer van het jaar daarop.³³

---

²⁰ Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (typoscript, Knokke, 22.05.1955), MALA

²¹ Guy Bernard (1907-1979): gerenommeerd filmcomponist in Frankrijk

²² Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (typoscript, Knokke, 16.12.1955), MALA

²³ Mark Edo Tralbaut, *Paul Van Ostaïjen als journalist*, De Tafelronde, jg. 2, nr. 5-6, Antwerpen, [08-09].1954, pp. 216-238

²⁴ Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (typoscript, Knokke, 04.02.1955), MALA

²⁵ *Journal Brut* (augustus-september 1954) en *Cinématographie instantanée* in De Tafelronde, jg. 2, nr. 5-6, Antwerpen, [08-09].1954, pp. 242-244

²⁶ Piet Serneels, *Floris Jespers / Tentoonstelling Kongolese schoonheid*, De Tafelronde, jg. 2, nr. 5-6, Antwerpen, [08-09].1954, pp. 239-241

²⁷ Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (typoscript, Knokke, 12.01.1955), MALA. De bespreking *Eduardo Westerdahl over Luc Peire* verschijnt in De Tafelronde, jg. 2[sic], nr. 7, Antwerpen, 03.1955, pp. 325-326

²⁸ Het gelegenheidsthemanummer 11 x *Vincent van Gogh / bij de Van Gogh-tentoonstelling Antwerpen mei-juni 1955*, De Tafelronde, jg. 2[sic], nr. 8-9, Antwerpen, 1955

²⁹ De Tafelronde, jg. 2[sic], nr. 7, Antwerpen, 03.1955

³⁰ Postkaart van Luc Peire aan Ivo Michiels (typoscript, Knokke, 23.06.1955), MALA

³¹ Solotentoonstelling *Luc Peire 55/2* Tervuren (30.07-31.08.1955). Zie *Exhibitions* in: Marc Peire / Els Soetaert, *op.cit.*, p. 408

³² Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (typoscript, Knokke, 25.07.1955), MALA

³³ De Tafelronde, jg. 3[sic], nr. 2, Antwerpen, 05.1956, pag. 86-88. Correspondentie daarover uit het MALA: postkaart van Luc Peire aan Ivo Michiels (manuscript, Knokke, 21.09.1956) & brief van Ivo Michiels aan Luc Peire (doorslag, Antwerpen, 28.09.1956)

Literatuur

Ook voor het literaire werk van Ivo Michiels toonde Luc Peire grote belangstelling. Uit de correspondentie kan afgeleid worden dat Peire met liefde Michiels las. Hoger werd al een positieve bedenking over literaire bijdragen in De Tafelronde geciteerd. Peire schrijft niet de analyses van een literatuurcriticus neer, maar deelt eerlijk zijn oordeel mee. Bespiegelingen en lovende woorden van een geïnteresseerd en een geboeid lezer. Het lektuurarchief van Luc Peire in de Stichting te Knokke bevat 5 werken van Ivo Michiels. Vier ervan schonk de auteur, voorzien van een dedicatio, in een zachtgroene inkt neergeschreven.

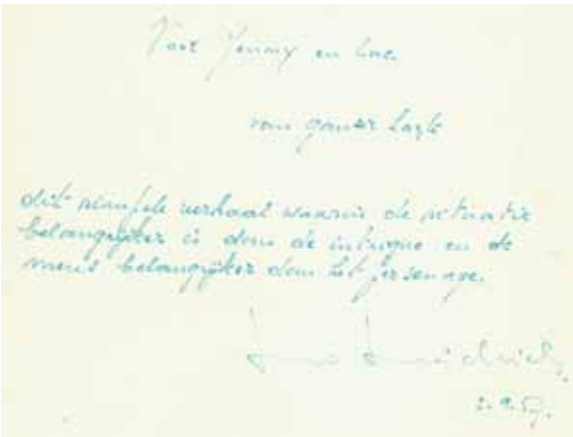
Spaans Capriccio, Colibrant, Lier, 12.1952, genummerd exemplaar 58/300, gesigneerd, met dedicatio ['Voor Jenny en Luc Peire / na onze sympathieke eerste kennismaking / Ivo Michiels / 28.II.54']

De ogenbank, N.V. Uitgeverij P. Vink, Antwerpen - Tilburg, s.d. [1953], gesigneerd, met dedicatio ['Kunst is liefde! Voor Luc Peire / Van ganser harte! / Ivo Michiels']

Het afscheid, boekengilde De Clauwaert, Leuven, 1957, gesigneerd, met dedicatio ['Voor Jenny en Luc / van ganser harte / dit simpel verhaal waarin de situatie belangrijker is dan de intrigue en de mens belangrijker dan het personage / Ivo Michiels / 2.9.57']

Journal brut (Ikjes sprokelen), Uitgeverij 'Ontwikkeling', Antwerpen 1958, gesigneerd, met dedicatio ['Voor Luc en Jenny / met al mijn sympathie! Ivo Michiels']

Het vonnis (De Brug - 't Galjoen, Antwerpen, 1949) kocht Luc Peire zelf in 1955.³⁴

02.09.1957. Ivo Michiels, dedicatio op het boek *Het afscheid*
Lectuurarchief Luc Peire, Stichting JLP- Knokke
Foto: Marc Peire

groeten, het is een zeer vriendelijk en verstandig man, en zoals ge misschien wel weet een bevoegdheid op gebied film, theater en letterkunde, zeer erkend hier in die middens. We spraken hem over uw boek "La banque des yeux"! Nederlands verstaat hij niet (...).³⁷

Luc Peire liet niet na zijn relaties aan te spreken over het werk van Ivo Michiels:

'Ik heb vernomen dat er te Antwerpen een congres (of iets dergelijks) van de film (alias cinema) plaats heeft. Wellicht gaat ge daaraan wel deelnemen, hetzij voor de krant, hetzij uit persoonlijke belangstelling. Denis Marion,³⁵ zal daar het woord voeren, een uiteenzetting geven of iets dergelijks, dit volgens mij me zelf gezegd heeft. Ik sprak hem over u, alsmede over Rik Cuypers [sic]³⁶. Ik geloof dat het zijn belang heeft Denis Marion beter te kennen, misschien voor een of ander bezonders van hem te vernemen voor een artikel in de krant of zo. Zo het u interesseert spreekt hem gerust aan met ons

³⁴ 'Ik kocht je boek "Het Proces" [sic] maar zal waarschijnlijk niet voor de eerstkomende weken daaraan kunnen beginnen (...).' (Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (typoscript, Knokke, 14.07.1955), MALA)

³⁵ Denis Marion (pseudoniem voor Marcel Defosse, 1906-2000): auteur, scenarist, journalist, essayist, film- en literatuurcriticus, docent verbonden aan de ULB.

³⁶ Rik Kuypers verzorgt samen met Ivo Michiels en Roland Verhavert script en regie voor de film *Meeuwen sterven in de haven* die op 14 oktober 1955 te Antwerpen in première zal gaan.

³⁷ Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (manuscript, Knokke, 22.11.1954), MALA

Na het lezen van *Het afscheid* stuurt Luc Peire zijn felicitaties en formuleert zijn indrukken. Hij hoopt tevens op internationale uitstraling voor het nieuwe boek: *'Het is een boek met een zeer speciaal klimaat en ook de schrijfwijze is pakkend en rijk aan beeld. Wat in de ogenbank reeds gedeeltelijk bestond krijgt men nu hier "uit één adem". Ik geloof dat dit werk indruk zal maken en de bevestiging zal zijn van wat "de ogenbank", met zijn prachtige gedeelten, reeds aankondigde – ik hoop dat "Het afscheid" in een wereldtaal wordt vertaald, en ik ben overtuigd dat het ver over de grenzen zijn weerklank zal vinden. Proficiat Ivo!* (...).³⁸

Ook over *Journal Brut* [Ikjes sprokkelen] schrijft Peire lovende woorden: *'Het is een prestatie Ivo: samen met "Het afscheid" is het je volledigste werk. Het zijn bladzijden die in de ware betekenis van het woord "tot de li[t]eratuur behoren". Ik was zeer gelukkig bij de lezing ervan en zal het nog dikwijls hernemen. Ook de uitgave is zeer verzorgd. De kaff is zeer keurig. Alles bijeen is het voor jou een waarachtig succes! Proficiat en Bravo* (...).³⁹

In 1961 feliciteert Peire de schrijver met een voorpublicatie uit *Het Boek Alfa* in het Nieuw Vlaams Tijdschrift.⁴⁰

Universeel

In de bijdrage van T'Sjoen en Nuyens werd aangetoond hoe het contact Michiels-Peire zich afspeelt binnen een parallelle artistieke zoektocht rond experiment en vernieuwing.

Het werk van beiden vertoont in dit opzicht enkele opvallende raakpunten.

Peire groeit naar de essentie van zijn plastische vormtaal en ruilt de anekdote voor het universele.

Michiels groeit naar de essentie van het literair verhaal en transporteert de anekdote, de eigen ervaring naar een breder universum dat boven de schrijver uitstijgt⁴¹: *'De situatie belangrijker (...) dan de intrigue en de mens belangrijker dan het personage'* (dedicatio *Het afscheid*, voor Jenny en Luc Peire, 02.09.1957).

Zowel bij Peire als bij Michiels staat de menselijke figuur centraal. Bij Peire: de vergeestelijkte mens, de universele ik-figuur gesymboliseerd door de verticale lijn in een tijdloze uitgebalanceerde ruimte.⁴² Bij Michiels: de voelende, denkende, zoekende en zich steeds bevragende universele ik-figuur (*Wie ben ik?*⁴³).

Het gaat in hun werk over de menselijke existentie.

De briefwisseling eindigt wanneer elk op eigen manier definitief deze weg is ingeslagen.

³⁸ Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (manuscript, Knokke, 09.10.1957), MALA

³⁹ Brief van Luc Peire aan Ivo Michiels (manuscript, Knokke, 26.02.1958), MALA

⁴⁰ Aangehaald in: Yves T'Sjoen en Bart Nuyens, *op. cit.*, p.12

⁴¹ Sigrid Bousset, *op.cit.*, pp. 215, 223

⁴² *'En Afrique [1952-53] (...) j'ai vu l'Homme, l'être humain. Et ce qui m'a toujours intéressé, ce sont les caractéristiques universelles de l'être humain. (...) toutes ces peuplades (...) partagent nos interrogations. C'est quoi vivre? C'est quoi l'espace? C'est quoi l'infini? Ce sont des problèmes propres à l'homme (...). Et l'art s'inspire de cette inquiétude. (...) la ligne verticale, c'est la vie, le signe de la vie. Voilà mon cheminement, la naissance d'un langage qui m'est propre. (...) Je voudrais atteindre l'essence même de ma pensée par ce langage (...).'* (Luc Peire geciteerd door Michèle Marchal in La Wallonie, Luik, 28.10.1992, [ingekorte overname]. Deze citaten zijn gebaseerd op een uitgeschreven gesprek met Léon Wuïdar in 1992, voor het nooit verschenen boekje *Luc Peire / Conversation avec Léon Wuïdar*, in de reeks van éditions Tandem, Gerpennes. Een kopie van dit interview wordt bewaard in het archief van de SJLP te Knokke.) Peire brengt de essentie van zijn taal tot een culminatiepunt in zijn drie spiegel-environments (1967, 1968, 1973): *'Een oneindige vernieniguldiging in de ruimte ontleent de mens zijn gevoel van stoffelijkheid, konfronteert hem met een onbekend "ik" en doet hem de relativiteit van sommige waarden inzien (...).'* (Phil Mertens, De Standaard, 06.12.1968)

⁴³ Deze vraag vormt de basis voor Michiels' *Journal brut* en weeft zich reeds als een rode draad doorheen *Ikjes sprokkelen* (genese 1957). Sigrid Bousset, *op.cit.*, p. 211

ADDENDA & ERRATA

Luc Peire Catalogue Raisonné of the Oil Paintings (Lannoo, Tielt, 2005)

CR 156 **Temps orageux**

ILP 198 – 1943

Oil on canvas, 40 x 50 cm

In de Catalogue Raisonné werd dit doek niet afgebeeld. Het archief SJLP bezat geen foto. De bezitter van het werk werd niet teruggevonden. Het doek werd in veiling gebracht bij Horta (Brussel) op 16.01.2012 en in de elektronische veiling-catalogus afgebeeld.

CR 287 **Intérieur rose / Roze interieur**

IMP 1742 - **1949**

Oil on canvas, 100 x 130 cm

In het identificatieregister van Luc Peire staat 'Interieur te Knokke [Intérieur à Knokke]' (CR 309/ILP 364) 1949 gedateerd. Het werkje geldt duidelijk als (voor)studie van het door Luc Peire vernietigde doek 'Intérieur rose / Roze interieur' (CR 287), dat de kunstenaar 1948 dateerde (zie daarvoor Bulletin 5, juli 2007, p. 10). Dit doek werd voor het eerst tentoongesteld tijdens de expositie 49/4 S Brussel (12-23.11.1949).

Op grond van deze gegevens wordt aangenomen dat het doek 'Intérieur rose / Roze interieur' (CR 287) in 1949 i.p.v. in 1948 gerealiseerd werd.

ADDENDA BIOGRAFIE & BIBLIOGRAFIE LUC PEIRE
(zie Franstalige versie van dit bulletin, p. 11-14)

ADDENDA & ERRATA EXPOSITIES LUC PEIRE
(zie Franstalige versie van dit bulletin, p. 15)

ADDENDA VEILINGEN OLIEVERWERKEN LUC PEIRE
(zie Franstalige versie van dit bulletin, p. 15)

DICHTERES DELPHINE LECOMPTÉ IN DE STICHTING LUC PEIRE

Op zaterdag 2 juni 2012 ging de 3de ARENDSOOGMATINEE (tv + videoproducers / dir. Jan Smekens) door in de Stichting Luc Peire. Voor deze gelegenheid werd Delphine Lecompte uitgenodigd.

Deze Vlaamse dichteres kreeg in 2010 voor haar bundel *De Dieren in Mij* de Cees Buddingh-prijs. Ze werd al eerder geloofd door de Nederlandse dichter Gerrit Komrij en mocht vorig jaar de Prijs Letterkunde van de Provincie West-Vlaanderen in ontvangst nemen.

In de expositieruimte van de Stichting las ze voor uit eigen werk en sprak in dialoog met Jan Smekens en het publiek over de inhoud, de diepere zin en de vorm van haar poëzie.

Haar bundels (*De Dieren in Mij*, *Verzonnen*

Prooi, *Blinde Gedichten*) werden nadien te koop aangeboden en er volgde een signeersessie.

Tijdens een rondleiding maakten de dichteres en de genodigden kennis met het werk van Luc Peire en genoten nadien van een receptie en een walking dinner in de tuin.

Gefascineerd door de oneindigheid van Peires *Environnement* en bekoord door de totale site van de Stichting, sprak Delphine Lecompte na afloop over 'het betoverende Peirehuis'.

Foto: Marc Peire

ERRATA BULLETINS

De 10 verschenen bulletins (tussen 2003 en 2012) van de Stichting Jenny & Luc Peire zijn in een pdf-bestand terug te vinden op www.lucpeire.com.

Errata:

BULLETIN 3 - JULI/JUILLET 2005

NL: p. 7

... Der Geist **der** Kunst lebt in der Form weiter. i.p.v. Der Geist **des** Kunst lebt in der Form weiter.

BULLETIN 4 - JULI/JUILLET 2006

NL + FR: p. 12

Renilde Hammacher i.p.v. **Renhilde** Hammacher

BULLETIN 5 - JULI/JUILLET 2007

NL: p. 8

Groninger Museum voor Stad en Lande, Groningen i.p.v. **Groeningemuseum Brugge, 1968-69**

BULLETIN 8 - JULI/JUILLET 2010

NL + FR: p. 9

Jonas **Vansteenkiste** i.p.v. Jonas **Van Steenkiste**

BULLETIN 9 - JUNI/JUIN 2011

NL: pp. 7-10 / FR: pp. 7-12

Cuernavaca i.p.v. **Gueranavaca**